

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilere göre istihdam oranının en düşük olduğu iller olan Mardin, Batman, Şırnak, Siirt, Diyarbakır, Urfa ve işsizlik oranının en yüksek olduğu iller olan Van, Muş, Bitlis, Hakkâri'de emekçiler mevcut sosyal, siyasal ve ekonomik krizin sonucunda geçim sıkıntısını en ağır yaşayan kesimlerden biridir. Bu nedenle söz konusu illerde emekçilerin yaşadığı sorunların araştırılması, emekçileri zor duruma sokan ayrımcı uygulamalara son verilmesi, sorumluların etkin soruşturulması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederim. 03.06.2022

Remziye Tosun
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye'de 2014-2018 çözüm sürecinin sona ermesi, çatışmaların başlaması, darbe girişimi, OHAL süreci ve son olarak rejim değişikliği gibi politik kırılmalar, ekonomiye olumsuz yansımıştır. Akabinde enflasyonun artması ve TL'nin değer kaybetmesi ile çeşitli politik söylem ve eylemlerin sonucu olarak ekonomik kriz patlak vermiş, pandemi ve son olarak tüm dünyadaki enerji kriziyle zirve noktasına ulaşmıştır. Tüm bu süreçte alım gücünün düşmesi sebebiyle yurttaşlar geçim sıkıntısı yaşamış, işlerini yapamaz hale gelmiştir.

Özellikle çözüm sürecinin ardından sosyal, siyasal, ekonomik olarak bu süreci en yoğun yaşayan illerin başında Diyarbakır ve çevre illeri gelmektedir. 2021 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre işsizlik oranı en yüksek bölge (yüzde 29,8) ve istihdam oranı en düşük bölge (yüzde 29,9) Mardin, Batman, Şırnak, Siirt bölgesidir. Diyarbakır, Urfa bölgesi istihdam oranı en düşük ikinci bölgeyken, işsizlik oranı – Van, Muş, Bitlis, Hakkâri bölgesi ile Hatay, Maraş, Osmaniye bölgesinin ardından – en yüksek dördüncü bölgedir.

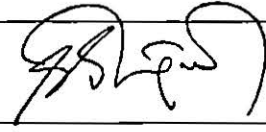
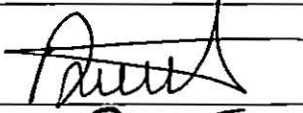
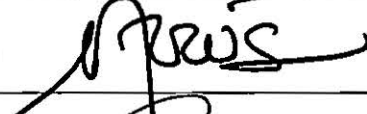
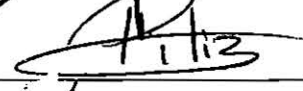
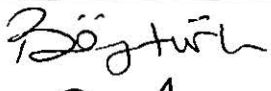
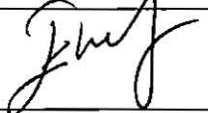
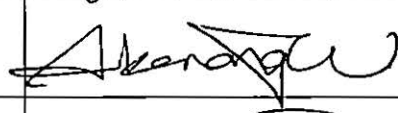
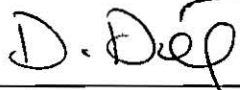
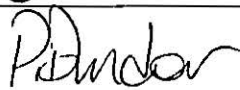
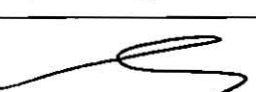
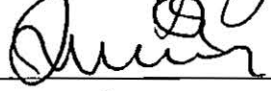
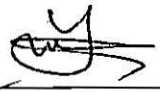

Söz konusu illerde elektrik sağlayan şirketlerin – elektrik kesintileri, yurttaşların faturalarını kontrol edememesi, kullanım dışında faturalara ekstra ücret yansıtılması gibi – uygulamaları mevcutken bunun üzerine elektrik zamları da özellikle emekçileri zor duruma sokmuştur. TÜİK 2022 yılı Türkiye ekonomik büyüme oranını yüzde 7,3 olarak açıklarken istihdam ve işsizlik oranlarında son sıralarda bulunan illerde ekonomik durum bambaşkadır. Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi'nin Diyarbakır'da yaptığı ekonomik kriz anketine göre, 1 yılda yaklaşık 3 kişiden 1'i işsiz kalırken her 3 kişiden 1'i ve daha fazlası asgari temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını, çoğunluğun borçlanarak krizle baş etmeye çalıştığını ortaya koymuştur.

Diyarbakır Yeni Sebze Hali'nde artan fiyatlar ve yüksek maliyetlerden dolayı 218 işyerinden 148'i kapandığı bu durumun somut örneğidir. Yine son dönemde ekonomik sıkıntılardan dolayı intihar eden esnaf haberleri kamuoyuna yansımıştır. 14 Mayıs 2022 tarihinde Diyarbakır'da Sur ilçesinde 63 yaşındaki Selim Bayrak ekonomik nedenlerle intihar etmiştir. Seyyar satıcılık yapan Selim Bayrak, sokağa çıkma yasakları sürecinde Fatih Paşa mahallesinde kaldığını, sonrasında evinden çıkmak zorunda kaldığını, bu durumdan kaynaklı mağdur olduğunu beyan etmişti. Yine 26 Haziran 2021 tarihinde Diyarbakır'da bir yurttaş borçları sebebiyle intihar etmişti. Diyarbakır'ın Sur ilçesinde bulunan Hevsel Bahçeleri'nde çiftçilik yapan yurttaşlar, girdi maliyetlerin yükselmesiyle birlikte üretimin etkilendiğini, gübre ve mazota yüzde 100'ü aşan zamların altında ezildiklerini ve emeklerinin karşılığını alamadıklarını dile getirmişlerdir. Diyarbakır'da çiftçiler, üretim konusunda herhangi bir desteğin olmadığını, bu durumun daha büyük krizlere yol açacağını belirtmiştir.

Bununla birlikte Van, Hakkâri, Şırnak gibi illerde birçok yaylanın yasaklanması hayvan besiciliğini etkilemiştir. Her 15 günde bir Valilik kararıyla çıkarılan 'özel güvenlik bölgeleri' söz konusu illerde temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılığı bitirme noktasına getirirken ekonomik krizle birlikte bu durum yurttaşların işsiz kalmasına veya göç etmesine sebep olmuştur. Ülkede yaşanan ekonomik krizin yanı sıra Diyarbakır, Urfa, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt Van, Muş, Bitlis, Hakkâri'de yurttaşlar, emekçiler, çiftçiler ayrımcı uygulamalar maruz kaldıklarını, üretimin desteklenmediğini, emeklerinin karşılıklarını alamadıklarını, özellikle tarım işçilerinin güvencesiz çalıştırıldığını aktarmıştır.

İstihdam oranının en düşük olduğu iller olan başta Diyarbakır olmak üzere çevre illeri; Urfa, Mardin, Batman, Şırnak, Siirt Van, Muş, Bitlis, Hakkâri'de emekçilerin yaşadığı sorunların araştırılması, mevcut ayrımcı uygulamaların giderilmesi ve sorumluların etkin soruşturulması amacıyla Meclis araştırması açılmasını arz ederim.

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
3	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
4	MEHMET RUŞTU TIRYAKI	BATMAN	
5	FİLİZ KERESTECİOĞLU	ANKARA	
6	ABDULLAH KOC	AĞRI	
7	GARO PAYLAN	DİYARBAKIR	
8	RIDVAN TURAN	MERSİN	
9	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
10	OYA ERSOY	İSTANBUL	
11	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	
12	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
13	SAİT DEDE	HAKKARİ	
14	PERO DUNDAR	MARDİN	
15	SIDIK TAŞ	SİİRT	
16	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
17	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
18	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	
19	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
20	TAYİP TEMEL	VAN	